

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНЕ СПЕЦІАЛІЗОВАНЕ ЛІСОЗАХИСНЕ
ПІДПРИЄМСТВО «ХЕРСОНЛІСОЗАХИСТ»
КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «БЛАГОУСТРІЙ»
КРОПИВНИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ»**

Матеріали

**VI-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Наукові читання імені В.М. Виноградова»,**

**присвяченої 150-річчю заснування Херсонського державного
аграрно-економічного університету**



23-24 травня 2024 року, Херсон - Кропивницький

УДК: 630 / 632 / 635.9

«Наукові читання імені В.М. Виноградова»: Матеріали VI-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених. 23–24 травня 2024 року. Херсон: 2024. 160 с.

Випуск присвячений 150-річчю заснування Херсонського державного аграрно-економічного університету

Збірник містить матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції науковців, науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, здобувачів вищої освіти, представників органів влади, громадських організацій та підприємств за такими основними напрямками: історичні аспекти регіональних природничих досліджень, лісівництво та лісознавство, лісовідтворення, агролісомеліорація, фітомеліорація, дендрологія та дендропроєктування, захист рослин, сучасні напрямки ландшафтного дизайну, теоретичні і прикладні аспекти інтродукції рослин, сучасний стан природно-ресурсного потенціалу Херсонщини, проблеми та виклики військових дій на території України, вплив військових дій на лісові екосистеми, а також перспективи повоєнної відбудови та відновлення природних та штучних екосистем.

Відповідальна за випуск: Лавриць В.Ю.

Збірник підготовлено з оригіналів доповідей без літературного редагування. Всі матеріали представлені в авторській редакції, редколегія не несе відповідальності за недостовірність представленої авторами інформації.

Херсонський державний аграрно-економічний університет, 2024

Оргкомітет конференції

Кирилов Ю.Є.	Голова оргкомітету ректор Херсонського державного аграрно-економічного університету
Члени оргкомітету:	
Бойко П.М.	кандидат біологічних наук, доцент, декан факультету рибного господарства та природокористування ХДАЕУ
Бойко Т.О.	кандидат біологічних наук, в.о. зав. кафедри лісового та садово-паркового господарства ХДАЕУ
Дементьєва О.І.	кандидат сільськогосподарських наук, ст.викладач кафедри лісового та садово-паркового господарства ХДАЕУ
Семенюк С.К.	кандидат біологічних наук, доцент кафедри лісового та садово-паркового господарства ХДАЕУ
Котовська Ю.С.	асистент кафедри лісового та садово-паркового господарства ХДАЕУ
Лаврись В.Ю.	асистент кафедри лісового та садово-паркового господарства ХДАЕУ
Дворна А.В.	асистент кафедри лісового та садово-паркового господарства ХДАЕУ

екосистеми, біорізноманіття та стійкість лісів	
<i>Мишійлюк І.І., Жук А.В.</i> Підходи до планування та оптимізації агроландшафтів	52
<i>Румянцев М.Г., Ющик В.С., Даниленко О.М</i> Приживлюваність і таксаційні показники дворічних лісових культур сосни звичайної, створених різними способами, у філії «Жовтневе ЛГ»	55
<i>Шевченко А.А., Котовська Ю.С.</i> Використання іноваційних підходів у агролісомеліорації, як основного розвитку сучасного лісівництва	57
<i>Шлончак Г.А., Митроченко В.В.</i> Успадкування характеристик плюсових дерев сосни звичайної насінневими потомствами у випробувальних культурах	62
<i>Яворська Ю.О.</i> Еколого-біологічні особливості деревних культур полезахисних лісосмуг Одеської області	64

IV. ДЕНДРОЛОГІЯ ТА ДЕНДРОПРОЕКТУВАННЯ.

<i>Бойко Т.О.</i> Результати насіннєвого вирощування <i>Ginkgo biloba</i> L. В умовах міста Херсон	67
<i>Герасимюк В.П., Герасимюк Н.В.</i> Флористичні дослідження Савицького парку міста Одеси	69
<i>Мельник Р.П., Мельничук С.С., Дьяченко О.В.</i> Адвентивна фракція дендрофлори регіонального ландшафтного парку «Тилігульський»	73
<i>Орловський О.В.</i> Поширеність і показники стану окремих видів дендрофлори м. Полтави	76

V. ЗАХИСТ РОСЛИН.

<i>Бурдейний О.В., Дудченко В.В.</i> Сучасні стратегії контролю <i>Sclerotinia sclerotiorum</i> (Lib.) de Vary в агроценозах соняшнику	79
<i>Голуб С.М.</i> Ефективність використання фунгіцидів для захисту дуба звичайного від ураження борошнистою росю	81
<i>Горновська С.В., Ситник О.С., Кімейчук І.В.</i> Застосування біологічного методу захисту лісових насаджень в Україні	83
<i>Горяінов О.М., Станкевич С.В.,</i> Біологічний захист томатів від основних шкідників у закритому ґрунті	85
<i>Карпович М.С.</i> Біологія розвитку та шкідливість соснового насіннєвого клопа	88
<i>Мешкова В.Л., Ус В. М., Зінченко О.В.</i> Деякі особливості заселення жолудів чужоземним шкідником <i>Blastobasis glandulella</i> (Riley, 1871)	90
<i>Myroshnychenko D.M., Pikovskiy M.Y.</i> Species composition of	92

V. ЗАХИСТ РОСЛИН.

СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ КОНТРОЛЮ *SCLEROTINIA SCLEROTIORUM* (LIB.) DE BARY В АГРОЦЕНОЗАХ СОНЯШНИКУ

БУРДЕЙНИЙ О.В., аспірант 1 року навчання
за спеціальністю 201 «Агрономія»

ДУДЧЕНКО В.В., доктор економічних наук, професор
кафедри ботаніки та захисту рослин

Херсонський державний аграрно-економічний університет

Соняшник є важливою сільськогосподарською культурою, яка має надзвичайно широкий спектр застосування основної продукції (насіння, олія, шрот), а також може бути використана в якості кормової, медоносної та декоративної рослини. Значення соняшнику в сучасному аграрному виробництві підкреслює той факт, що навіть за умови воєнних дій в Україні його вирощування залишається маржинальним, поруч із такими олійними культурами, як ріпак озимий та соя. Незважаючи на високий генетичний потенціал продуктивності сучасних гібридів, який переважає 5,0 т/га, фактична урожайність у господарствах знаходиться на рівні 2,0-2,6 т/га. Однією з причин нереалізованих можливостей культури є ураження рослин збудниками хвороб різної етіології, серед яких найбільш глобальний економічний вплив мають несправжня борошниста роса та біла (склероціальна гниль) [Піковський, 2021].

Значному розповсюдженню збудника білої гнилі в агроценозах культури сприяє низка суб'єктивних та об'єктивних причин, серед яких першою є надзвичайне перевантаження сівозмін соняшником, яке в окремих регіонах перевищує 50%, тоді як науково обґрунтовані норми становлять 10-15%. Об'єктивними причинами зростання шкодочинності склеротиніозу є тропічна спеціалізація збудника, завдяки якій він може уражувати широкий спектр рослин (понад 400 видів), різні форми прояву хвороби (прикоренева, стеблова, кошикова, насіннева), здатність інфікувати рослини соняшнику практично впродовж усього вегетаційного періоду культури, висока агресивність патогену (достатньо одного життєздатного склероція на 800 см³ ґрунту для ураження понад 40% рослин у полі) [Mathew, 2020]. Саме контамінація ґрунту склероціями патогену може призвести до збитковості вирощування багатьох сільськогосподарських рослин.

Коренева та стеблова форми *S. sclerotiorum* можуть проявлятися у будь який час після появи сходів культури, але, зазвичай, уражують соняшник перед цвітінням, викликаючи раптове в'янення всієї рослини з появою оперізуючих коричневих плям стебла на рівні ґрунту. За вологих умов у місцях ураження з'являється білий міцелій гриба, а згодом на ньому утворюються невеликі чорні склероції. Крім того, стеблова форма може

проявлятися у вигляді загнивання серцевини стебла. Початковими симптомами кошикової форми є дрібні коричневі водянисті плями на зворотному боці кошику, які згодом охоплюють його повністю. За частих опадів або тривалої роси верхній бік кошику вкривається суцільним білим нальотом міцелія гриба. З розвитком хвороби всередині кошику формується велика кількість чорних склероціїв неправильної форми, а міцелій перетворюється на суцільний великий сітчастий склероцій, який може дорівнювати розміру кошика [Mathew, 2020].

Сучасні стратегії контролю білої гнилі полягають у дотриманні принципів інтегрованого управління шкочинними організмами на основі глибокого розуміння біолого-екологічних особливостей збудника та причинно-наслідкових зв'язків виникнення епіфітотій даної хвороби. Оскільки патоген може передаватися через кореневу систему від хворої рослини до здорової, збільшення відстані між рослинами в рядку буде зменшувати вірогідність ураження цим шляхом. Крім того, науково обґрунтоване зниження густоти стояння рослин сприятиме кращому повітрообміну в агроценозі, а отже й зменшуватиме тривалість росяного періоду і, як наслідок, створюватиме несприятливі умови для розвитку патогену.

До недавнього часу існувала думка, що глибока оранка, завдяки якій склероції заробляються в ґрунт на 15 см й більше, де під впливом ґрунтової мікрофлори деградують та розкладаються. Однак на сьогодні це питання є дискусійним і більшість експериментальних досліджень доводить, що саме неглибоке загортання склероціїв під час, наприклад, дискування сприяє більш швидкому їх руйнуванню завдяки високій мікробіологічній активності у поверхневих шарах ґрунту, порівняно з глибшими горизонтами. Також останніми дослідженнями доведено позитивну роль сівби зернових культур у попередньо необроблений ґрунт після збирання соняшнику, що створює щільний агроценоз нечутливих до ураження білою гниллю рослин, на яких осідають сумкоспори патогена, вичерпуючи таким чином енергію та біомасу склероціїв. Вирощування в сівозмінах із соняшником впродовж 2-3 років однодольних рослин прискорює зниження інфекційного склероціального навантаження ґрунту. За прояву кошикової форми хвороби застосування фунгіцидів є неефективним і для мінімізації забруднення ґрунту склероціями патогену єдиним варіантом є фізичне видалення уражених рослин із наступним їх знищенням. З метою зменшення кількості склероціїв у ґрунті також використовують біологічні агенти: *Coniothyrium minitans*, *Trichoderma harzianum*, *Bacillus licheniformis*, *Bacillus subtilis*, які є гіперпаразитами грибів роду *Sclerotinia* [Mueller, 2002].

список використаних джерел

1. Mathew F., Harveson R., Block C., Gulya T., Ryley M., Thompson S., Markell S. *Sclerotinia sclerotiorum* Diseases of Sunflower (White mold). *Plant Health Instructor*. 2020. № 23. P. 23–27.
2. Mueller D.S., Harman G.L., Person W.L. Effect of crop rotation and tillage on *Sclerotinia sclerotiorum* on soybean. *Can J Plant Pathol*. 2002. №24. P. 450–456.
3. Піковський М.Й., Кирик М.М. Біоекологічні особливості фітопатогенних грибів *Sclerotinia sclerotiorum* (Lib.) de Bary і *Botryotinia fuckeliana* (de Bary) Whetzel: монографія. Київ: ФОП Ямчинський О.В., 2021. 278 с.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ФУНГІЦИДІВ ДЛЯ ЗАХИСТУ ДУБА ЗВИЧАЙНОГО ВІД УРАЖЕННЯ БОРОШНИСТОЮ РОСОЮ

ГОЛУБ С.М., к.с.-г.н., доцент,

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

Борошниста роса є однією з найпоширеніших хвороб дуба звичайного. Шкідливість хвороби полягає у зменшенні інтенсивності асиміляції листя, ураженого збудником, скручуванні, висиханні й передчасному опаданні. Це затримує ріст, викликає деформацію пагонів і стовбурців сіянців загалом. Знижується стійкість дерев до збудників інших хвороб, шкідників і несприятливих чинників зовнішнього середовища, що призводить до масового всихання дубових насаджень[1,2].

Метою досліджень було виявлення найбільш ефективних фунгіцидів шляхом випробування їх у молодих лісових культурах для захисту від збудника борошнистої роси дуба.

Досліди із захисту від ураження збудником борошнистої роси проводили у Колківському лісництві на однорічних і дворічних культурах дуба звичайного в 2022 році.

Проведені дослідні обробки дуба фунгіцидами проти ураження збудником борошнистої роси. У дослідях використовували три фунгіциди: Топаз, Хорус. Флінт. У контролі фунгіцидні обробки не проводили.

Першу обробку проводили під час появи перших ознак ураження сіянців дуба збудником борошнистої роси – 10 червня, повторну – 22 липня.

У кожному варіанті дослідження обробляли по 50 саджанців. Розвитку хвороби протягом червня і до початку третьої декади липня майже не відбувалося, навіть наприкінці липня і у серпні він був дуже повільним.

Висота саджанців у дослідних варіантах становила 14-18 см і суттєво не відрізнялася від контрольної 15 см. Поточний приріст у 2-му